

מיהא נראה כשר מרובה ממנו ומשום הכי מבטל ל' לפסול:

אבל ר"ח ז"ל גורס והא א"א לצמצם, והכי קאמר הא א"א לצמצם בכדי שימלא הסכך כשר כל הריוח שבינתיים ולא ישאר שם אויר כלל וכיון שכן קשיא בין לרב פפא בין לרב הונא בריה דרב יהושע, דלרב פפא דסבירא ליה כמותן דוקא הוה ליה פרוץ מרובה על העומד בין סכך פסול ואויר, ולרב הונא דמוקי לה בנכנס ויוצא הוה ליה פרוץ כעומד, ומשני ר' אמי במעדיף, כלומר שיכוין שיעדיף הכשר על הפסול מזה ומזה בכדי שלא יהא שם אויר כלל, ורבא חאיש דילמא זימנין משתלי ולא מעדיף אלא צריך שיהא בענין שיהא מוכרח להעדיף שאם היה הפסול שתי נותן את הכשר ערב, והשתא ניהא טפי דהני פרוקי דר' אמי ודרבא אתמור נמי אליבא דרב פפא דהלכתא כותיה:

דף טז ע"א

תא שמע נמצאת אתה אומ' שלש מדות במחיצה. מתניתא היא במס' כלאים ולגבי כלאים מתניא והכי נמי הוי דינא לענין שבת בר ממדה שלישית דאמר' דכל שהעומד ארבעה אע"פ שהפרוץ מרובה מותר לזרוע כנגדו דבשבת אסור לטלטל אפי' כנגד העומד, וטעמ' משום דגבי שבת דבעינן מחיצות שלמות כנגד כל החצר או כנגד כל המבוי כל שהפרוץ מרובה על העומד אפי' פרוץ מיבטיל אבל גבי כלאים אין אנו צריכין אלא להפריש בין הזרוע להנטוע ולפיכך כל שהעומד חשוב דהיינו ארבעה מותר לזרוע כנגדו אע"פ שהפרוץ הוא מרובה, וכל שהעומד מרובה מכשר' אפי' כנגד הפרוץ משום דכל היכא דעומד מרובה פרוץ חשיב כפתח ומותר לזרוע כנגד הפתח. ואיכא למידק הכא אמאי לא עביד מדה רביעית מנפרצה ביתר מעשר, תירץ הרשב"א ז"ל דתנא חלוקי דינין שבפרוץ מרובה אתא לאשמועינן דזימנין דפרוץ מרובה מותר אפי' כנגד הפרוץ דהיינו כשאין בין זה לזה שלשה, וזימנין דאף כנגד העומד אסור דהיינו כל שהעומד פחות מארבעה, וזמנין דכנגד הפרוץ אסור וכנגד העומד מותר דהיינו כל שהעומד ארבעה, הלכך נפרצה ביתר מעשר בכלל מדה שלישית היא דכנגד הפרוץ אסור וכנגד העומד כיון שהוא חשוב שרי, דהא קתני במדה שלישית ואם היה פרוץ כעומד כנגד העומד מותר ועל כרחין לרב פפא היינו נכנס ויוצא וכיון דעומד הוי עשר פרוץ הוי יותר מעשר וקתני כנגד העומד מותר. וכן נמי אידך בבא דהיו שם קנים הדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה לא חשיב לה מדה רביעית משום דאיכא למימר דבכלל מדה ראשונה דשרי פרוץ מרובה היא דהכא נמי הרי פרוץ מרובה, ואי נמי דכיון דעבדא להו צורת פתח

סתירה גמורה היא וליכא פרוץ כלל, ואין שטה זו מחוורת אצלי דאדרבה תנא חשיבותיהו דמחיצות קא מסדר ואזיל, וכך ראוי לומר דתנא הכי קתני שלש מדות במחיצה שכל שהעומד גרוע נאסר יותר בפרוץ מועט, ומחיצה קמיינתא גריעא מכולהו דכיון שהעומד פחות מג' אין פרוץ נותר בה כלל דפחות משלשה כלבוד דמי ולא פרוץ מיקרי וזו היא מדה ראשונה [א"ה]. כאן חסר ועי' רשב"א] וכל שהוא מארבעה עד עשר אמות כיון שהעומד חשוב כל כך אע"פ שהפרוץ מרובה ממנו מתיר מיהא כנגדו וזו היא מדה שלישית. נמצאת אומר דשלש מדות במחיצה היינו שלשה חלוקין בחשיבותו של עומד, ודקתני נפרצה ביותר מעשר [ה"ק] ומיהו מאי דאמר' דבעומד מרובה אפי' כנגד הפרוץ מותר היינו דוקא שלא תהא הפרצה יתרה מעשר, ואין בחלוקי חשיבותו של עומד אלא ג' מדות בלבד:

אימא סיפא כל שהוא משלשה ועד ארבעה אתאן לרשב"ג. ולא למימרא דאתיא שפיר לרשב"ג דאם כן היכי קתני צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו נימא לבוד ותשתרי, אלא כולה כרבנן אתיא אלא דבמאי דמפליג בין ארבעה ולפחות מארבעה אזלא בשטתיה דרשב"ג, וזהו שלא סיים בקושיא רישא רבנן וסיפא רשב"ג. והאי דלא מקשי מסיפא גופא דלא אתיא שפיר לא כרבנן ולא כרשב"ג אורחא דתלמודא הכי ודייק מרישא מעיקרא:

דף טז ע"ב

רבא אמר מדסיפא רשב"ג רישא נמי רשב"ג. כתב הראב"ד ז"ל דמדנדי רבא מאוקימתיה דאביי דמוקי לה כרבנן, שמעינן דסבירא [ליה] דלרבנן כל שהוא שלשה כיון דחשיב ולא אמר' ביה לבוד הכי נמי חשיב לענין שהוא מותר לזרוע כנגדו אפי' בזמן שפרוץ מרובה, דאי לא [לא] הוה שביק רבנן ומוקי לה כרשב"ג. אבל בתוספות אמרו דאין הכי נמי דאפי' רבא מודה דכל למישרא כנגדו אי איכא מקום ארבעה חשיב ואי לא לא חשיב כדאשכחן בדוכתי טובא דכל שאין בו ארבעה לא חשיב, ומיהו משום הכי נאדי מפירוקא דאביי משום דבעי לאוקומה למתני' באוקימתא רויחא ואפי' כרשב"ג אבל הוא הדין דרבנן נמי אתיא:

והלכתא כותיה דרב פפא. ואע"ג דבפ' השוחט אסיקנא גבי שחיטה דכולי עלמא מחצה על מחצה אינו כרוב כתבו בתוספות דהתם היינו טעמא לפי שהוא דבר תלוי בחיות הבהמה:

אי מוקי לה עילאי אתיא אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה. אע"פ שכתבתי למעלה דלא אמר' אתי

בקרפף יתר מבית סאתים. ולרבנן נמי דאמרי דלא דברו בשיירה אלא בהווה היינו לומ' דאפי' ליחיד שבא לשבות שם נותנין לו כל צרכו דאלו לא בא לשבות שם לעולם אין נותנין לו יתר מבית סאתים, ולי אין צורך לכל זה דהכא במקף לדירה עסיקי' אלא שמחמת ריעות המחיצות החמירו בהם, והכי מסתברא טפי שלא מצינו בשום מקום שנתייר ליחיד קרפף יתר מבית סאתים אפי' בא לשבות שם:

דף יז ע"א

גמ' לא הוצרכו אלא לחמש והוקפו לשבע אפי' בחמש אסורין. הקשה הרשב"א ז"ל ומאי דוחקיה דרב אשי לאוקומי בהכי ואמאי לא מפרש אחמש דקאי אהקף כי היכי דמפרש שבע, לוקמה בחד גונא ולימא הכי הוצרכו לשלש [והקיפו חמש] אסורין הוצרכו לשש והקיפו שבע מותרין. ותיירץ דלא מצי לאוקומה בהכי משום דכל היכא דליכא סאה מיהא פנוי מאדם לא מיתסר אע"ג דאיכא בית סאתים פנוי מכלים, אבל כי איכא סאה פנוי מאדם ואיכא נמי סאה אחרינא פנוי מכלים בכי האי גונא מצא מין את מינו וניעור לאסור ומשום הכי אצטריך לאוקומה בהכי ואין זה מחוור אלא משום הכי לא אוקמה רב אשי בההוא גונא משום דאי הכי פשיטא וברייא היא דתניא בהדיא ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי, אבל השתא אשמעינן רבותא דכל היכא דאיכא בית סאתים פנוי אסורין אפי' בכדי צרכן דאי מברייא הוא אמינא דאין אסורין אלא באותן בית סאתים:

וכן מבוי שניטלו קורותיו או לחיי. איכא למידק אמאי לא אמר קורתו או לחיו, י"ל דמשום דר' יהודה קתני לה ואיהו סבירא ליה דבמבוי מפולש עושה לחי או קורה מכאן ולחי או קורה מכאן נקט הכי. ואע"ג דלר' יהודה נמי מיד שנטל אחד מהם נאסר המבוי אפי' הכי כיון דלהכשירו צריכין שתי קורות או שתי לחיים שייך למתני הכי. אבל בתוספות אמרו שמצאו נקוד בפירוש רש"י ז"ל מכתב ידו קורתו או לחיו:

חכמים היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד בישוב. פסק הרב אלפסי ז"ל כרבנן בתראי. והוא מן התימה דהא אוקי רב נחמן אמורא עליה ודרש דליחיד נותנין לו בית סאתים כר' יוסי בר' יהודה משום דקאי אבוה בשטתיה. גרסי' בירושלמי אין שיירה פחותה משלשה, אין הגוי משלים בשיירה, קטן מהו שישלים בשיירה:

מתני' ארבעה דברים פטורין במחנה. גרסי' בירוש' כמה הוא מחנה, ר' יוחנן אמר עשרה שנא' ויבאו נערי דוד עשרה מהו וינוחו ר' דוסתאי בר' שונם אמר שנעשו

אורא דהאי גיסא ומבטל ליה אלא באויר שבאותו דבר עצמו אבל מעלמא לא, ה"מ מן הצד אבל אויר שלמעלה כיון דרשות היחיד עולה עד לרקיע כאויר של מחיצה דמי:

אי מוקי לה בי מצעי הוה ליה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות ולא הוי עומד. מהכא משמע דמסקנא דשמעתא דלא הוי עומד, ואע"ג דלעיל (י' ב') גבי היא דיעשה פס אמה ומחצה וירחיק שתי אמות מהדרינן לאוקומי דהוי עומד דחויא בעלמא היא כלומ' דאי מההיא ליכא למשמע מינה ומיהו הא דהכא עיקר. והקשה הרשב"א ז"ל אמאי אצטריכין להאי טעמ' תיפוק לי דאיתי אורא דלמעלה ואורא דפחות מארבעה שבאמצע המחיצה ומבטל ליה לעומד שלשה שבינתיים, תירץ הרשב"א ז"ל דאין הכי נמי אלא דניחא ליה לתלמודא לאשמועינן אגב אורחיה האי דינא כיון דקושטא הוא. ומסתברא דכל היכי דאמרי' אתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לה העומד נחשב כפרוץ ומצטרף להיות פרוץ מרובה על העומד, וכן נמי אם בין שתי הפרצות והעומד שבינתיים הוו יותר מעשר חשבינן לה להך מחיצה כנפרצה יותר מעשר, דמבטל ליה לגמרי משמע, אבל בעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות דאמרי' דלא הוי עומד אפשר דלא הוי דינא הכי דאנן לא אמרינן אלא דהני עומדין לא מבטלי ליה לפרוץ אבל דנחשבינהו פרוץ לא אמרינן, הלכך אם יש באותה מחיצה עומד מרובה במקום אחד מאותו הפרוץ בהכי סגי ולא בעינן עומד מרובה מאותו הפרוץ ומן העומדים הקטנים:

רב אשי אמ' מחיצה תלויה קא מבעיא ליה. כתב הראב"ד ז"ל דמדנדי רב אשי מהך אוקימתא קמייא דעבדינן לבעיא דרב המנונא משמע דסבירא ליה דדוקא בהא הוא דאיכא לספוקי אבל בההיא לא דכיון דעומד מרובה בשתי הוא עומד הוא הדין בערב:

מתני' בשיירה דברו חכמים. מפרשי' בגמ' דלשיירה דוקא נותנין להם כל צרכן אבל ליחיד אין נותנין אלא בית סאתים. וא"ת וכיון דליחיד אין נותנין אלא בית סאתים ש"מ דהנך מחיצות כקרפף שלא הוקף לדירה חשבינן להו וכיון שכן אפי' לשיירה אמאי נותנין להם כל צרכן דהא סתמא קאמרינן יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות לא שנא יחיד ולא שנא רבים, י"ל דמייירי בשבאו לשבות שם וכל כי האי גונא נותנין לשיירה כל צרכן אפי' בקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה. והכי איתא בתוספתא (פ"ב) שיירה ששבתה בתל גבוה עשרה או בנקע עמוק עשרה בגנה מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שימלאו את כולה ולא ישיירו בה בית סאתים, אלמא דשיירה שבאה לשבות מותרת לטלטל אפי'